

20.878

5227

ԵՎԻՆԿԵԼ ԳԵՍՏԱՊՈ

cestapo

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈԴՐԻ
• ԴԱՅԱՏԱՆԻ • ԿԵՆՏԿՈՒԻ

329.18

4-62

329.18

Ա-62

15 JAN 2010
5 FEB 2007

Ե. ՎԻՆԿԵԼ

Գ Ե Ս Տ Ա Պ Ո

46777

Պատ. խմբագիր՝ Գ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
Թարգմանիչ՝ Հ. ՄԱՋՄԱՆՅԱՆ
Շաղկիկ՝ նկարիչ՝ Ա. ՂԱՐԻԲՅԱՆԻ
Սրբագրիչ՝ Ս. ՓԱՐՍԱԴԱՆՅԱՆ

38163. 12

Պետերատի տպարան, Յերևան

Գլադիլիտի լիտոգր. № 20. Պատվեր 1293. Տիրաժ 1500

Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Գերմանական Փաշիզմի տիրապետության յերկու տարում «Գեստապո» բառը խիստ հայտնի դարձավ: Գերմանական զաղառնի վոստիկանություն հռչակը նախագրեց լյուս կապիտալիստական յերկրների բոլոր զաղառնի վոստիկանությունների փառքը: Անկասկած է, վոր պատմություն մեջ Գեստապոն ավելի ականավոր տեղ կգրավի, քան ռուսական ցարիզմի տիրահռչակ պահնորդական բաժանմունքը:

Գեստապոն գործում է վոչ միայն Գերմանիայում, այլ և նրա սահմաններից դուրս: «Գեստապո» բառի հետ կապված են վոչ միայն Գերմանիայի համակենտրոնացման ճանքարներում տեղի ունեցող զաղանությունները, կալանավորների տանջանքները, բանտարկյալների սպանությունները «փախչելու փորձ կատարելիս», այլև ուրիշ շատ բան, վոր կատարվում է Գերմանիայի սահմաններից դուրս: Աշխարհումս չկա մի պետություն, ուր չգործեն Գերմանական զաղառնի վոստիկանություն գործակալները: Շվեյցարիայում ու Ֆրանսիայում, Անգլիայում և Իտալիայում, Եյպեն-Մալեդի կոչված Բելգիական մարդում, Դանիական հյուսիսային Շլեզվիգում, Ավստրիայում, Չեխոսլովակիայի շրջաններում, Մերձ-Բալտյան յերկրներում, — ամենուրեք մենք գտնում ենք Գեստապոյի չարագուշակ աշխատանքի հետքերը:

Չեխո-Սլովակիայի սահմանամերձ մի քաղաքում հիվ սպանեց հմիգրանտ ինժեներ ՌՈՒԻՈՂՖ-ՖՈՐՄԻՍԻՆ, Ո՞վ սպանեց ավանտյուրիստ Բեկլին, վորը Ռայխստագի հրկիզումից հետո Գերմանիայից փախավ Ավստրիա և սպառնում էր մերկացնել հրձիգներին: Ո՞վ էր նացիոնալ-սոցիալիստ տեռորիստներին համախմբում Մեմելում: Ո՞ւմ արարքները մերկացվեցին այն ժամանակ, յերը Չոլանասում (Կովնո) տեղի յեր ունենում այդ բանդիտների զատավարությունը: Ո՞վ առևանգեց և Բադեյից Գերմանիա փախցրեց հեղափոխական ժողովրդիստ ՅԱԿՈՒՍՅՈՒՆ, վորն ամբողջ աշխարհին իրադեկ էր դարձնում Փաշիստական Գերմանիայի ռազմական պատրաստությունների մասին:

— Դարձյալ և դարձյալ «ամենուրեք գտնվող և ամենագործ» այդ Գիստապոն: Նրա տղամադրութեան տակ գտնվում են միլիոնների հասնող ֆոնդեր, վոր բաց են թողնում գերմանական պրոպագանդի միլիոնավոր թվանոց ու գերմանական ազգական հետախուզութեանը:

Գերմանական գաղտնի ղեկավարութեան իր այս կամ այն գոյն սպանելու համար հատուկ դահիճներ և ուղարկում, վորոնց սպանութեանը կատարում են ատրճանակներով ու դաշույններով, վորտեղ ել հարմար ե թուշնով: Այդ դահիճներն եյին, վոր Լոնդոնում թունավորեցին հակաֆաշիստ վտարանդի ՖԱՔԻՆԷՆԻՆ և ՎՈՒՐՄԻՆ:

Մարդասպաններն ընտրվում են հենց այն մարդկանցից, վորոնցով անմիջականորեն շրջապատված են Հիտլերը և Գյորինգը: Այդ մարդասպանները ֆաշիստական զինվորականութեան ներկայացուցիչներն են, «բարձր» դասակարգին պատկանող յարիտասարդ կանայք ու տղամարդիկ, վորոնք գործում են մարկաներով, ֆուտո-ստերիլիզներով ու դոլլարներով գնահատվող «ազգասիրութեանից» դրոված, դրանք մութ անձնավորութեաններ են, վորոնք հիմա վխտում են ֆաշիստական զիկատուրայի պալատական աշխարհում, դրանք ուս-սպիտակ-գվարդիականներ են, վոր, հանձին Հիտլերի, մի նոր առատաձեռն տեր են դուր: Դրանք սողոսկում են յեզրուպական մի շարք յիւրերիւրում, ապաստան գտնում գերմանական բազմաթիւ վտարանդիների միջև: Նրանք կազմում են իրենց դոհերի «սե ցուցանակները» զրազվում փաստաթղթերի ու նամակների գողութեամբ, կեղծ թղթեր կազմում, լրագրեր կաշառում:

ԳԵՍՏԱՊՈՅԻ ԴՈՐՇՆԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՖԱՇԻՉՄԻ
ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻ ԿՈՂՄԵՆ Ե

Թիկունքում ձեռնարկութեաններում նա համառորեն հետեւում ե բանվորներին, աշխատում անբարեհույս մարդիկ հայտնաբերել: Նրա գործնեյութեան ուղղված ե գլխավորապես գերմանական հերոսական կոմկուսակցութեան դեմ, վորն իր մարտական գրականութեամբ հեղեղում ե գործարանները և մասսաներին մորիլիզացիայի յեթիւրկում ֆաշիզմը տապալելու համար: Սահմանների վրա նա կատարում ե դիվերսիոն գործողութեաններ, հետեւում ե սահմանաձեւ ընակչութեան տրամա-

գրութեաններին, մի շարք յերկրներ և ուղարկում «իր» մարդիկը, գրականութեան ու գեներ:

Ոտար յերկրներում, — առաջին հերթին այն յերկրներում, վորոնց վրա ազգատենչ ֆաշիզմն աչք ե տնկել, Գիստապոն ստեղծում ե ֆաշիստական ֆորպոսներ, իբր թե սպորտային և սուբիստական միութեաններ, գործադուրկների համար բարեգործական կազմակերպութեաններ, «կուլտ-կրթական» և այլ միութեաններ: Այդ ամբողջ գործակալութեանը հենց միայն ազգանշան ե սպասում ԲԵՌԼԻՆԻՑ, վերպեսգի կազմակերպի արյունոտ ընդհարումներ, «հեղաշրջման փորձեր»-ի պրովակցիաներ և այլն, առիթ ստեղծի հեղափոխական պրոլետարական կազմակերպութեանները ջախջախելու — բանվորական մասսաների հետ իր հաշիվը մաքրելու համար:

Ամբողջ աշխարհի նաև Խորհրդային Միութեան աշխատավորները պետք ե իմանան Գիստապոյի մասին: Հարկավոր ե յեռապաշկել զգաստութեանը, աշաւուրջ հետեւել, վոր ֆաշիստական բանդիտների կողմից ուղարկված վորեւ մեկը չսողոսկի մեր աշխատանքի վորեւ բնագավառը, չկազմակերպի սաքոտաթ, վնասարարութեան և տեռորիստական ակտեր:

Ներկա բրոշյուրը հրատարակված ե Շվեյցարիայում՝ գերմաններն լիզվով: Դրված ե այն մարդու ձեռքով, վորն ինքն ե ապրել Գերմանիայի ֆաշիստական զնդանների բոլոր սարսափները և պատմում ե այն, ինչ տեսել ու լսել ե Գիստապոյի արյունոտ աշխատանքի զոհներից:

Այս բրոշյուրը դեռ լիովին չի լուսաբանում Գիստապոյի աշխատանքը, սակայն նույնիսկ այն նյութերը, վորոնք տրվում են այստեղ, պողափար են տալիս ֆաշիստական գաղտնի վոստիկանութեան հրեշավոր չարագործութեանների և այն խնդիրների մասին, վոր գերմանական ֆաշիզմն առաջադրել ե այդ վոստիկանութեան:

Լ. ԲԵՌՆԱՐ

«ԴԵՍՈԿՐԱՏԱԿԱՆ» ԳԱՂՏՆԻ ՎՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԴԵՊԻ ՖԱԶԻՍԱԿԱՆԸ

Գիստապո—Գերմանիայի պետական գաղտնի վոստիկանության կրճատ անունն է։ Վերջին ժամանակներու ժողովուրդն այդ հիմնարկությանը մի ուրիշ «Պետական խորհրդավոր վոստիկանություն» շեշտակի անունն է տվել։ Յեւ իսկապես՝ Գերմանիայում, առավել ևս արտասահմանի մարդկանց մեծամասնության համար Գիստապոյի եյությունն ու գործնեյությունը գաղտնիքի թանձր ծածկոցով են ծածկված։ Այժմ այդ ծածկոցն ամբողջովին հետ տանելը դեռևս դժվար է։ Գերմանական Փաշիդմի հաղարավոր զոհերը հնարավորություն ունեյին իրադեկ լինել Գիստապոյի աշխատանքին, սակայն գրեթե վոչ վոքի չհաջողվեց թափանցել նրա գաղտնիքների մեջ։

Աշխատավորների լայն մասսաները խորն ատելություն են տածում դեպի Գիստապոն։ Մյուս կողմից Գիստապոյին բարեհաճ վերաբերմունք են ցույց տալիս արդյունաբերողները, խոշոր հողատերերը, բանկիրները։ Գիստապոն նրանց զենքն է։ Ամեն տեղ, ուր բանվորներն ու մանր ծառայողները դուրս են գալիս հետզհետե խորացող աղքատության ու կարիքի դեմ, Գիստապոն ասպարեզ է գալիս։ Ամեն տեղ, ուր քայքայված մանր գյուղացիները և «յերբորդ կայսրությունը» հիասթափված տնայնագործները համարձակվում են դժգոհություն հայտնել և տրտնջալ, Գիստապոն պատրաստ է կանգնած։ Ամեն տեղ, ուր խնդիրները, Գերմանիայի ծանր ու աղքատական ինդուստրիայի ասպետները «նացրիտալ-սոցիալիզմի» մասին չծաղկացրած ճշմարտության մի խոսք են ասում, նրան լուեցնելու համար Գիստապոն մեթոդներ է գտնում։ Գերմանիայում Գիստապոն նորամուծություն չի։ Այն միայն վերակառուցված է, և նրա լիազորություններն ընդարձակված են։ Պետական գաղտնի վոստիկանությունը գոյություն ունի կայսերական Գերմանիայում, գոյություն ունի նաև «դեմոկրատիայի» ժամանակ, յերբ Փաշիստները պետական

բուրժուազիայի սոցիալ-դեմոկրատ հավատարիմ լակեյներին պաշտոններից հեռացրին, «պետության թշնամիների» պատրաստի ցուցակներն ու քարտարկը գտան։

«Դեմոկրատական» Գիստապոն, վորն այն ժամանակ կոչվում էր «1—Ա. բաժանմունք» արդեն 1933 թվականի փետրվարի 28-ի առավոտը, ռախստագի հրդեհից հետո, Փաշիստներին նյութեր են մատակարարում՝ «պետության թշնամիներին» առաջին հարվածը հասցնելու համար։ Բանից դուրս յեկավ, վոր միայն կոմունիստներին չեւ, վոր «դեմոկրատիկ» ոխրանկան ցուցակագրում էր իբրև պետության թշնամիներ «1—Ա. բաժանմունքի» քարտարկներում կային նաև սոցիալ-դեմոկրատ ոպողիցիոն բանվորների ու ծառայողների և ոպողիցիոն տրամադրություն ունեցող բուրժուական խնտիլիզնտների անունները։ Այդ քարտարկները կիրառվել էյին համաձայն ներքին գործերի դեմոկրատ և սոցիալ-դեմոկրատ մինիստրների ու վոստիկանապետերի առաջադրությունների։

Պատահական չէ այն փաստը, վոր նույնիսկ Փաշիստներն իշխանության գլուխ անցնելու առաջին շրջանում, 1933 թվականի փետրվարի 28-ից հետո տեղի ունեցավ արյունոտ տեռորի ամենավայրագ խրախճանքի ժամանակ, նախկին սոցիալ-դեմոկրատ վոստիկանապետ ՅԵՐԳԻԲԵԼԸ վոչ մի հալածանքի չենթարկվեց։ Վորպիս ՔՅՈՂԵԻ, ԲԵՌԼԻՆԻ ու ԳՈՐԴՄՈՒՆԴԻ վոստիկանապետ՝ ՅԵՐԳԻԲԵԼԸ իր պարտականությունները կատարում էր այնպես, ինչպես կապիտալիստական Գերմանիայի շահերն էյին պահանջում։ Այս պատճառով Փաշիստները հեղաշրջումից հետո վոչ միայն չանհանգստացրին նրան, այլ և կենսաթոշակ տվին, և հիմա ՅԵՐԳԻԲԵԼԸ «յերբորդ կայսրության» թոշակառուի հանդիստ կյանք է վարում։ Գերմանական բուրժուազիան վարձատրում է նրան հավատարիմ ծառայության համար։

Սոցիալ-դեմոկրատներից միայն ՅԵՐԳԻԲԵԼԸ չէ, վորը հընչուն դրամով վարձատրություն է ստանում։ Ել չխոսենք արունարբու շուն ՆՈՍԿԵՅԻ մասին, վորը հռչակվեց 1919 թվականի հունվարին, Գերմանական հեղափոխական պրոլետարների դեմ ուղղված իր գաղանություններով, վարձատրություն են ստանում բուրժուազիային հավատարիմ մի շարք ուրիշ — սոխալ դեմոկրատ պարագլուխներ։ Հիտլերը նրանց վարձատրում է ամենից առաջ իբրև յերախտագիտություն — այն բանի համար, վոր նրանք կարողացան դեմոկրատիայով քողարկել և վոչ միայն

կապիտալիստական հայրենիքն ապահովել պրոլետարական հեղափոխությունից, այլև միանգամայն պետքական վիճակում պառլամենտական իշխանության վողջ ապարատը, նաև Գիստապոն:

Կայսերական Գերմանիայում Գիստապոն կից և Բեռլինի «Թագավորական վոստիկանատանը», 1918 թվականի նոյեմբերին, յիւր բանվորներն ու նավաստիները գրոհ տվին ու գրավեցին, «Թագավորական վոստիկանատունը», զժրախտաբար սահմանափակվեցին միայն համազգեստ հագած վոստիկաններին զինաթանկելով: Նրանք չհասան մինչև քաղաքական գաղտնի վոստիկանություն: Այդ բաժանմունքի գերն այն ժամանակ լավ հայտնի էր նրանց: 1918 թվականի հեղափոխական որերին քաղաքական գաղտնի վոստիկանությունը կարողացավ թագնվել լավ պաշտպանված գաղտնի անկյուններում: ԿԱՎԱԼԵՐԳԱՐԴՆԵՐԻ հրաջանաձգ գլխավորան քաղաքական գաղտնի վոստիկանությանը բավականաչափ պաշտպանեց, վոր վերջինս կարողանա ԱՆԱՐԳԵԼ շարունակել իր գործունեությունը:

Ապագայում, յիւր գերմանական պրոլետարիատը հնարաշորություն կունենա լիովին պարզել այն որերի ղեկավարը, անուշտ կհաստատվի, վոր ԿԱՐԼ ԼԻԲԿՆԵՆՏԻ, ՌԱՅԱ ԼՅՈՒԲՍԵՄ-ԲՈՒՐԳԻ, ԼԵՈ ՅՈՒԴԵՆՍԻ և պրոլետարական հայտնի ու քիչ հայտնի այլ մարտիկների, բազմաթիվ հեղափոխական բանվորների ու նավաստիների սպանությունները կատարված են քաղաքական գաղտնի վոստիկանության ուղղակի մասնակցութեամբ:

1918 թվականի նոյեմբերյան որերից հետո քաղաքական գաղտնի վոստիկանությունը վերստին որինականացավ սոցիալ-դեմոկրատիայի ձեռքով, — Բեռլինի վոստիկանապետ ՎԱԼԼՏԵՐ ՌԻԽՏԵՐԸ վերականգնեց այն: Վերջինս գործում էր Պրուսիայի կառավարության հովանավորութեամբ, իսկ այդ կառավարությունը բաղկացած էր բացառապես սոցիալ-դեմոկրատներից: Նախկին «Թագավորական գաղտնի քաղաքական վոստիկանության» ղեկավար աստիճանավորները, վորոնք նոր իրավակարգն «ընդունեցին» մնացին իրենց տեղերում: Միայն պետական գաղտնի վոստիկանության միջին ապարատը կառավարությանը հավատարիմ մի քանի սոցիալ-դեմոկրատ ընդունվեցին: ճիշտ է՝ իբրև գործակալներ ու հսկողներ մեծ թվով նոր մարդիկ ելին ոգտագործվում, բայց հիմնականում ապարատը մնում էր հին կազմով: Յերբ Ֆաշիստներն իշխանությունը գրավեցին, բուր-

ժուական «դեմոկրատիայի» շրջանի դադարի վոստիկանության ղեկավար չինովնիկները մնացին իրենց տեղերում:

Ինչպես կայսերի տիրապետության, այսպես էլ «դեմոկրատիայի» ժամանակաշրջանում Գիստապոն կապիտալիստների ձեռքում մի սուր զենք էր ժողովրդական մասսաներին ճնշելու համար: Գերմանական բուրժուազիան այդ զենքով հարվածել և հարվածում է վոչ միայն կոմունիստներին, այլև բոլոր նրանց, ում չի կարողանում իր խոնարհ ծառան դարձնել: 1933 թվականի փետրվարի 28-ից հետո մի առանձին խայտաբոս պատկեր ելին ներկայացնում Բեռլինի վոստիկանատանը կից՝ Գիստապոյի շենքը և քնչական բանտի կամերները: Բնակչության բոլոր խավերից էլ այստեղ զոհեր կալին: Նրանց մեծ մասը ցուցակագրված էր Գիստապոյի քարտարկվելում և զրանցման բաժնում:

Ֆաշիստների անելիքը բարդ չէր — հարկավոր էր միայն ցուցակագրվածներին բերելու կարգադրություն անել:

ԻՆՉ Ե ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ԳԵՍՏԱՊՈՅԻ ՆԵՐՍԸ

Այն հարցին, թե ի՞նչ է կատարվում Գիստապոյի ներսը, կարելի չի կարճ պատասխանել — ամեն տեսակ սարսափներ, ամեն տեսակ գազանություններ ու նուկարներ, վոր կատարվել են ժողովրդական մասսաներին ճնշելու համար, սկսած ցարական պահնորդական բաժանմունքի գործադրած ձեռքից, մինչև գաղութային աշխատավորության ճորտացման և ստրկացման իմպերիալիստական մեթոդները: Սակայն «քաղաքակիրթ» Գերմանիայի գաղտնի վոստիկանության մեթոդներն էլ ավելի մանրամասն լուսարանության կարիք ունեն: Գիստապոյի Ֆաշիստ տերերը փորձում են բոլոր սպանությունների, բոլոր դաժանությունների ու տանջանքների մեղքը գցել «ստորադաս որդաններին» ստորին աստիճանավորների վրա: Սակայն 1933 թվականի փետրվարի 28-ից հետո ներումն ընդունվող ֆաշիստական բոլոր հանցագործությունների համար՝ նրանք իրենց գլխավոր պատուցին: Այդ տեսակով նրանք վողորոք հետագա չարագործությունների թույլտվություն ու գործողությունների ազատություն տվին կինամոնագույն, սև ու կանաչ տարազ հագնող մարգասպաններին ու հրիշներին: Իհարկե առանց այդ ներման էլ վոչ մի մազ չէր պակասի «ստորադրյալներին» զլլաից: Գիստապոյի դահլճներին

հանցագործությունները փաստորեն չերբեք չեն դադարել: Յեւ
դրանք չեն դադարի, քանի դեռ Գերմանիան կառավարում են
ռազմական և ծանր արդյունաբերության մագնատների, խոշոր
հողատերերի, բանկային իշխանավորների լիազորները: Այստեղ
մենք կփորձենք ցույց տալ, թե «ստորադաս որդաններ» հանցա-
գործությունները վորչափ սերտ են կապված Գիստապոյի հետ:

Գիստապոյն իր բոլոր նախաձեռնությունները կիրառում է
սպառազինված, մարտական զորամասերի միջոցով: Նրա հիմնա-
կան մարտական ջոկատը — այդ Հասուկ հանձնարարությունների
պահնորդական վոստիկանական զորամասն է: Նա կազմակերպ-
վել է դեռ «գեմտկրատիայի» ժամանակ, նրա հիմնադիրներից
մեկն այն ժամանակվա Պրուսական ներքին գործերի մինիստր
Ջեվեթի-Գեյն էր: Փաշիստների ժամանակ այդ զորամասի հրա-
մանատար մնաց Ջեվեթի-Գեյնի ժամանակվա հրամանատար՝ Լեյ-
ՏենԱՆՏ Վեկեն: Հատուկ հանձնարարությունների զորամասն
ընտրվի մարդկանցից և բաղկացած, վոստիկանական ընդհանուր
ծառայության համար պիտանի ամեն մի մարդ չի կարող հա-
տուկ հանձնարարությունների զորամաս ընկնել: Միայն նա յե
հարմար համարվում, ով պատրաստ է հոգուտ ձեռնարկումների
շահի, առանց հետ նայելու անցնել հեղափոխական բանվոր-
ների գիակների լեռների վրայով:

Գիստապոյի գործնեցությունը յերբեմն պահանջում է հա-
տուկ հանձնարարությունների այդ զորամասը լրացնել կինամո-
նագույն կամ սև տարադ հագնող նացիոնալ-սոցիալիստական
հրոսակներով: Այդ հրոսակներն սկզբում պաշտոնապես կոչվում
էին «Ոժանդակ վոստիկանություն»: Հետո այդ անունը չքացավ:
Ոժանդակ վոստիկանությունը պաշտոնապես արձակվեց, սակայն
բանդաները և ամենից առաջ, Գիստապոյի բանդիտիզմը մնացին
իրենց տեղում: Գիստապոյն իր ձեռնարկումներն այդ զորամասե-
րի ոգնությամբ եր կիրառում, կարճ հրացաններով, ատրճանակ-
ներով, ռետինե մահակներով, մինչև ատամները զինված Փաշիս-
տական հրոսակները աներ ու ամբողջ թաղեր են շրջապատում
ու հետո սկսում իրենց վայրագ գործողությունները:

Այդ հարձակումների ժամանակ քիչ մարդ չի սպանվել,
վերափորվել, հաջմացել, ու ծեծվել: Փաշիստական հրոսակները
չեն խնայում վոչ ծերերին, վոչ ել կանանց ու յերեխաներին:

Քանի-քանի կին դաժան խոշտանգումների յեն յենթարկվել
միայն նրա համար, վոր չեյին կարող հայտնել, թե այս բոպկիս

ուր են իրենց ամուսինները, վորոնք կասկածվում են «ֆիսա-
կար» մտածելակերպի համար:

Քանի-քանի անգամ Փաշիստական հրոսակները ցինիկարաբ
խուզարկել են կանանց և պատրվակ բռնելով, վոր իբր թե կա-
նայք շրջագրեստի տակ արգելված գրականություն են թաղցնում,
քաշել հանել են նրանց ամբողջ հագուստն ու թողել բոլորովին
մերկ: Իսկ յեթե այդ կանայք հետո բողբում էյին վոստիկանա-
կան թաղամասին, հետեյալ կարճ պատասխանն էյին ստանում,—
«մենք այդպիսի կարգադրություններ չենք արել»: Մի տեղ մի-
այն Գիստապոյում այդ արարքների մասին լավ գիտեյին:

Գիստապոյում շատ լավ հայտնի յին այս կամ այն մարդու
հանկարծակի չքացման պատճառներն ու հանգամանքները: Այն-
տեղ հրաջալի կերպով գիտեն, թե ում ձեռքով և ինչպես իրենա-
կարանում սպանվեց կառավարության այս կամ այն «թշնամին»:

Այն մասսայական սպանությունները, վոր Գիստապոյն ու
իրեն պաշտպան ջոկատները կատարեցին 1934 թվականի հունի-
սի 30-ին, առանձնապես պարզ ցույց տվին Գիստապոյի եյու-
թյունն ու կոչումը:—

Ծանր արդյունաբերության արքաները հրամայում էյին
ՀիՏԼԵՐԻՆ, իսկ գաղտնի վոստիկանությունը հնադանդում ու
կատարում եր: Ապշեցուցիչ շտապողականությամբ սպանվեցին
գրոհային ջոկատների ղեկավարները՝ ՌեՄԼ, ԵՆՆՍՏԸ և հար-
յուրավոր հեղափոխականներ: Ոչովելով հարմար մոմենտից՝
Գիստապոյն աշխատեց միաժամանակ մաքրել նաև իր մյուս հա-
կառակորդների հաշիվը, ինչպիսին են գեներալ ՇԼԵՑՆԵՐԸ,
ԿԼԱՌԻՍՆԵՐԸ և այլն:

Գիստապոյում շատ լավ գիտեն, թե ինչ է նշանակում «ինք-
նապաշտություն» բառը, յիրը խոսքը վերաբերում է ձերբակալ-
վածներին կամ Փաշիստական հրոսակների ձեռքն ընկած մարդ-
կանց: Յերբ անչափահասներին իրենց մայրերի աջքի առաջ վե-
րին հարկերի պատուհաններից նետում էյին սալահատակի վրա,
այդ Գիստապոյի լեզվով կոչվում եր «ինքնասպանություն»՝ ձեր-
բակված յերկյուղից ստիպված: Յերբ կալանավորին գցում էյին
յուսամուտի գոգն ու պողպատե ճիպոններով, մորակներով ու
ռետինե մահակներով ծեծում այժքան, մինչև վոր նա խելակո-
րույս ներքե եր նետվում, այդ նույնպես «ինքնասպանություն»
էր կոչվում:

Յերբ գոհին քարշ էյին տալիս սանգուլքի վրայով, վոտնե-

բից բռնած կամ պարկի մեջ դրած կախում եյին ու դարձնում հրաձգութեան վարժութեաններին նշանակ, այդ համարվում երանմեղ զվարճութեան: Ապա այդ «զվարճութեան երից» հետ կենդանի մնացածներին հանձնում եյին գրոհայիններին՝ գրոհային ջոկատներին նկուղներում հետագա «մշակման» յենթարկելու համար: Բացի փոքր նկուղներից, վոր գրեթե ամեն մի փողոցի վրա կան, հարմարեցված եյին նաև մի քանի հատուկ շենք, վորտեղից խոշտանգվողների հառաջանքները վոչ վոք չեր լսում, բացի Գիստապոյի դահլճներից: Պատմութեան մեջ մտած այդպիսի կենտրոնների շարքը Բեռլինում դասվում են՝ «Ուլտապ» կոչված զվարճութեան այլին՝ Լեյքտե կայարանի մոտ, ազմական վորջութեան նախկին շենքերը, գեներալ ՊԱՊԵՍԻ փողոցի վրա՝ Բեռլին Շենքերգում, «Կինամոնագուլեն տունը», Գեդեմանշտրասեցում՝ նացիոնալ սոցիալիստական կուսակցութեան մարդային կոմիտեի շենքը և, մանավանդ — ԿԱՐԼ ԼԻԲԿՆԵՆՍԻ նախկին տունը՝ Բյուլով հրապարակում: Այս տունը պետութեանը գրավեց և տրամադրեց Գիստապոյի «կարիքների համար»: Այստեղ տանջանքների էյին յենթարկվում առաջին հերթին այն մարդիկ, ովքեր հայտնի եյին իրեն Գերմանիայի կոմկուսակցութեան ակտիվիստներ: Տանջանքների ամենադարձուրելի կամերները, այսպես կոչված «Նոյումբերա Նաուգուլ» եյին — Գիստապոյի շենքում: Պրիմցալբիսեսթրասեյի վրա: Սարսափից մարդու ժազերը բերդիկ կանգնում են, չերը լսում ես այդ գնդաններում յադանների պատմութեան, թե նրանք այնտեղ ինչեր են քաշել: Կալանավորների «մշակումը» սովորաբար սկսվում ե քարքարոսական ծեծով: Զոհին գցում են սեղանի վրա և ծեծում ուտինե մահակներով, մտրակներով, հրացանի կոթերով և թռկերով: Ծեծը չի դադարում նույնիսկ այն ժամանակ, յերբ մահը պատահում է և արյունը հեղեղի պես հոսում ե: Հիմա «բարեկամված» մի չեղանակ ե գործադրվում — թագ սրբիչով, վոլորած կեմով են ծեծում: Այս «կուլուրական» յեղանակը դահլճներին հնարավորութեան ե տալիս զոհին խեղել, նրա բոլոր ներքին որպանները վնասել՝ առանց մարմնի վրա արտաքին վերքեր թողնելու, «առանց արյուն թափելու»:

Գործադրվում ե նաև ուրիշ տեսակ խոշտանգումներ — կալանավորին դնում են դադադի մեջ և հրամայում անշարժ պառկել:

Գլխավորել մի անոթ ե սմրացվում, վորից ջուրը դանդաղ կաթում ե պառկածի ճակատին: Տանջանքների նույն տեսակին

պատկանում մի այլ յեղանակ, վորը գործադրվում ե գլխավորապես կանանց դեմ, — զոհն ստիպված ե ժամերով նստել աթոռին, չարժվել: Ամենաչնչին շարժում անելիս հարվածներ են տեղում նրա գլխին:

Ինչ ե այդ, «ստորագրյալներին» անկարգութեան: Վոչ, այդ տրվում ե միանգամայն գիտակցաբար, Գիստապոյի ղեկավարների ցուցմունքներով: Իրա ապացույցներից մեկն այն փաստն ե, վոր առավել տուժած մի քանի զոհերի հենց ինքը՝ Գիստապոն տանում եր վոստիկանական հիվանդանոցը կամ ԲԼԼԻՆ-Մոսկովի հետաքննական բանտին կից հիվանդանոցը:

Տանջողների հնարամտութեանը սահման չունի: Յես աղանախներից այսպիսի մի փաստ եմ լսել:

Անսպասելի կերպով սի կոճղ ե բերվում այն կամերան, ուր ավելի քան 10 բանտարկյալ կար: Այդ բանտարկյալներից մեկին բռնում և առաջարկում են, վոր նա հայտնի իր վերջին ցանկութեանը: Կոճղի մոտ կացինը ձեռքին կանգնած ե դահլճը և այնպես ե ցույց տալիս, թե պատրաստվում ե կալանավորին գլխատել: Վերջինիս ստիպում են, վոր գլուխը դնի կոճղին: Դահլճը բարձրացնում ե կացինը և դանդաղ իջեցնում այնքան, մինչև վոր սառը պողպատը դիպչում ե զոհի ծոծրակին: Հանկարծ դահլճը վեր ե նետում կացինը, կարծես առանց կատակի պատրաստվելով՝ այս անգամ կտրել զոհի գլուխը... Նորից իջեցնում ե կացինը: Կալանավորները ստիպված են ականատես լինել այդ ծանր պատկերին, ամեն բոլի սպասելով, վոր իրոք պիտի կտրեն նրանց ընկերոջ գլուխը: Այս ամենը տանջանքի մի առանձին ձև ե:

Գաղտնի վոստիկանութեանը տանջանքների «ներբացած» մեթոդներ ե գործադրում մանավանդ Համբուրգում: Այնտեղի բանտում մի սենյակ կա, վորի պատին փակցված ե ԼԵՆԻՆԻ լուսանկարը: Կալանավորին տանում են այդ պատի մոտ և հրամայում թքել նկարի վրա: Կալանավորը հրաժարվում ե և այնուհետև ընկնում «չոգեբաղնիք» տաք գոլորշիով լի մի շենք: Մի քանի բոլից հետո այստեղ փակված զոհն սկսում ե սրտի սաստիկ թուլութեան զգալ: Յեթե կալանավորը չի զիմանում տանջանքին, մեռնում ե, նրա մեքձագործներն այսպիսի լուր են տանում: — «սրտի պաթումից մեռել ե»:

Ավելացրեք և այն, վոր սպանվածների հարազատները ծաղրանքի յեն յենթարկվում: Այսպես, որինակ՝ Բեռլինում

Գիստապոյում կալանավոր Շտոյլտի հարազատներին ասել են, — «Չե՞ վոր հրաշալի բան ե իր գաղափարի համար սրտի պայթյունից մեռնելը: Այս ամենը սոսկ մի մասնիկն է այն տանջանքների, վորոնց մասին պատմում են Գիստապոյի մարդկային սպանդանոցներում յեղած մարդիկ:

Ո՞վ Ե ԳԼԽԱՎՈՐՈՒՄ ԳԵՍՏԱՊՈՆ

Գիստապո կոչվող արյունոտ զնդանի անմիջական պետք պահնորդական ջրկատներին համապետական ղեկավար՝ կատաղի ֆաշիստ ՀիՏԼԵՐՆ է: Սակայն Գիստապոյի իսկական ու գլխավոր ղեկավարը գնեերալ Հերման Գյորինգն է՝ համադերմանական միևնույն ռախստագրի հրկիզումը կազմակերպողը: Թե դահիճներն ինչպես են վերաբերվում Գիստապոյի այդ ղեկավարին, այդ շեշտակի արտահայտել ե Զոննենբուրգի ճամբարի հեծելավազներից մի բանդիտ: Մի անգամ նա գոռում ե կայանավորին ատրճանակով սպառնացող իր ընկերակցին. — «Կըտկիր, Գյորինգը մեզ կփրկի»:

1933 թվականի ընթացքում Հիտլերի տեղակալը, մինիստր ՌՈՒԴՈԼՖ ԳԵՍՏԸ յերկու ղեկրետ հրատարակեց, վորոնցով արգելվում են կալանավորների խոշտանգումները: Սակայն ինչ վերաբերմունք ելին ցույց տալիս Գիստապոյի դահիճները, յերբ կալանավորները խոշտանգումների ժամանակ իրենցնում ելին այդ կարգադրությունների մասին: Դահիճները ցինիկ անկեղծութամբ հայտարարում ելին. — «Յիդ ղեկրեհմերն տրատառնում ես առաձվելու համար եմ»: Սրանով նրանք հաստատեցին, վոր նման ղեկրետների նպատակն ե արտասահմանում այնպիսի տպավորություն ստեղծել, վոր իբր թե Գերմանիայի բանտերում խոշտանգումներ չեն թույլատրվում:

ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԲԱՐՆԵՐԸ

«Պետության թշնամիներին արմատախիլ անելու» սխտեմի վերջին աստիճանը համակենտրոնացման ճամբարներն են: Դրանք վոչ այլ ինչ են, յեթե վոչ իսկական մահվան նախադրեր: Այնտեղ պահվող մարդիկ մեռնում են ֆիզիկապես ու բարոյապես: Շատերն ուղղակի սպանվում են: Մահվան ճամբարները սովորաբար գտնվում են հին տաժանավայրերի բանտերում, վորոնք հեռու չեն բնակավայրերից ու շրջապատված են բարձր պարիսպներով, կամ փշալարերով, վորոնց միջով ելեկտրական հոսանք ե

բաց թողնվում: Վոչ մի հառաչանք չի հասնում դրսի մանդկանց ականջին: Կալանավորների հարազատները միայն հաղվագյուտ գեպքերում են տեսակցության թույլտվություն ստանում: Նամակազրությունն ամենախիստ հսկողության ե յենթարկվում: Կալանավորները գանգատվելու իրավունք չունեն: Ճամբարները պարփակված են ու չեղոքացված ամբողջ աշխարհից: Անպաշտպան կալանավորները գտնվում են խոշտանգողների իշխանության տակ: Այս ճամբարներում մեռնում են վոչ միայն նրանք, ովքեր տանջանքների յեն յենթարկվում, այլև նրանք, ովքեր ստիպված են տեսնել իրենց ընկերների տանջանքները: Վոչ մի կալանավոր չի կարող վստահ լինել, թե ինքը հերթական զոհ չի դառնալու, թե կես ժամ հետո իրեն չեն կախի պատուհանի շրջանակից, վայր չեն գցի սանդուխքից կամ չեն գնդակահարի «փախչելու փորձ կատարելիս»:

Ճամբարների պարետությունները ե վերակացուների խմբերն ամեն ինչ անում են կալանավորներին ծեծելու առիթ ստեղծելու: Նրանք կանգ չեն առնում նաև ամենաջարմիտ պրովոկացիայի առաջ: Ահա մի որինակ Զոնենբուրգի ճամբարի կացությունից:

Ութսուն կալանավոր տանող մի կամեր: Ժամապահը դռան վրա անսպասելի կերպով խորհրդային աստղ ե տեսնում ե կողքին՝ «Պ.Յ.» սկզբնատուեր: Ճամբարում լանդտագի նախկին կոմունիստ մի պատգամավոր կա: Այդ տուերը զուգադիպում են նրա անվան սկզբնատուերին: Այդ կամերի բոլոր կալանավորների դեմ պատժիչ արշավախումբ ե կազմակերպվում «բայլեք վիկյան պրոպագանդ մղելու պատճառով»: Իբրև «խռովարարներ» նրանք չաբաթներով յենթարկվում են անասելի խոշտանգումների: Միայն պատահականության շնորհիվ հաջողվում ե պարզել, վոր խորհրդային աստղը նկարել են հենց իրենք, վերակացուները, վորպեսզի խոշտանգումների առիթ տան պարետությանը: Մի ուրիշ որինակ. ճամբարի, այսպես կոչված՝ արեմբայան բակում նորեկ բանտարկյալները «դաս առան»: Հետեվանքն այն յեղով, վոր տասը հոգի տեղն ու տեղը վայր ընկան ե հարկ յեղով նրանց տանել: Հատուկ հանձնարարությունների զորամասերի մի խումբ այդպիսի «դաս ե տալիս» բոլոր նորեկ կալանավորներին: Գիտակցությունը կորցրած կալանավորներին տարան արեվելյան բակում գտնվող հիվանդանոցը:

Այդ ժամանակ հին կալանավորներն արեվյան բակում

ազատ ժամ եյին անցկացնում: Այն բողոքին, յերբ նրանց մոտով դահիճներն արևմտյան բակից քարշ եյին առաջ փնտրելով, հանկարծ լսվեց «յես մի ընկեր ունեյի» յերգը*): Այնտեղ յեղած վերակացուների խումբը չմիջամտեց: Բայց արևմտյան բակից մի մարդակեր իրեն պցեց արևելյան բակը և վերակացուներին հայտարարեց, թե այդ յերգն յերգելը խռովության ակտ է հանդիսանում: Նրա կարծիքով այդ յերգն յերգելը նշանակում է ցույց կազմակերպել արևմտյան բակում իր կատարած «աշխատանքի» դեմ: Խմբի կարգադրութեամբ յերգեցողութեանն իսկույն դադարեց: Արևելյան բակում հավաքված կալանավորները զրկվեցին ազատ ժամից և ստիպված յիդան 45 բողոք անընդհատ վազել, իբրև պատիժ «խռովութեան բաժրացնելու համար»:

Հետևյալ առավոտյան՝ 1933 թվականի հուլիսի 17-ին պատիժը կրկնվեց: Ժամի Ի-ին արևելյան կորպուսը սկսեց «աշխատանքը»: Հատուկ հանձնարարութեանն զորամասի վոստիկանական չիտովները կանգնեց բակի մեջտեղում և ամենից առաջ յերկարատե վազքի հրաման տվեց: Կալանավորները վազելով 10 շրջան կատարեցին: Հետո տրվեցին նորանոր հրամաններ. — «Կանգնել...», «Պառկել...», «Ինչպի պատը...», «Մարշ...», «Հանդարտ...»:

Կալանավորներն այդ բոլորին դիմանում եյին, սակայն 45 բողոքից հետո մի քանի հոգի վայր եյին ընկնում: Նրանք չիյին կա ողանում վեր կենար:

Ելի կես ժամ, և արդեն 20 հոգի ուշաթափ ընկած եյին հուլիսի արևի տակ: Հիվանդանոցը հրամարվում էր նրանց ընդունել, — բայց յերևույթին պարետութեան հրամանով: Սակայն հատուկ հանձնարարութեանն զորամասին պատկանող հրեշը զեռ հանգիստ չէր տալիս կալանավորներին: Վայր ընկածներին հեռացրին վազքի ճանապարհից: Մյուսները հետ «դատը» շարունակեցին:

Կալանավորները մարդկային կերպարանքից ընկել եյին: Քրտինքը նրանց հագուստից դուրս էր տվել, յերեսից ծոր էր տալիս, խճճված մազերը կախված եյին աչքերի վրա: Վոմանք արդեն խելքը կորցրածի պես էյին նայում:

Նորից ու նորից լսվում էր «Կանգնել...», «Պառկել...», «Ինչպի պատը...», «Մարշ...», «Մարշ...» հրամանը:

*) Գերմանական մի հին, գինիորական յերգի խոսքերը: Այդ յերգում գրվորը հրաժեշտ է տալիս կռվում ընկած ընկերոջը:

Վերջապես յեկավ ինքը՝ պարետը: Հոռութեան հատուկ հանձնարարութեանն զորամասի չիտովները զեկուցում է իր հրամանատարին: Մոտի կանգնած բանտակալները լսում են, թե նա ինչպես է հաղորդում, ցույց տալով գետին ընկածներին. — «Իրանք ել չեն ուղում, խռովութեան են անում»:

Խոշտանգումը դադարեցրին, բայց վորպես պատիժ «խռովութեան» համար, սահմանվեց տաժանակրահան բանտերի ռեժիմ. զբոսանքի ժամանակը կրճատվեց մինչև կես ժամի, քայլի կարելի չէր միայն առանձին-առանձին մեկը մյուսից 5 քայլ հեռու, առանց խոսելու:

Այսպիսի մեթոդներով Ձոննենբուրգի ճամբարում «խռովութեանների» պատմութեաններ եյին ստեղծվում: Այս մեթոդներն ամուր կերպով ամրացան Ձոննենբուրգի մանվան ճամբարի սիստեմի մեջ:

«Յեթե դուք փորձեք խռովություն բարձրացնել, յես առանց ատանվելու այս պատեր կներկեմ ձեռքերով» այսպիսի խոսքերով դիմավորեց պարետ Ս.Գ.Զ.Մ.Ո.Լ.Դ.Լ. հատուկ հանձնարարութեանն զորամասի վոստիկանական լեյտենանտը կալանավորների խմբին, վոր Պոմերանիայի Գոլնով քաղաքից եյին տեղափոխել Ձոննենբուրգի ճամբարը:

Նա պահնորդական ջոկատների հրահանգիչ էր, և 1933 թվականի ոգոստոսից ճամբարն այդ ջոկատների տնորինութեան տակ էր գտնվում: Այդ որից սկսած՝ ճամբարների պարետները համարվում են ներքին զործերի միջխտրութեան լիազորներ: Համակենտրոնացման ճամբարներում մասսայական խոշտանգումները սովորական յերևույթ են դառնում:

Բացի մասսայական խոշտանգումներից, համակենտրոնացման ճամբարներում գոլութեան ունեն նաև «անհատական դասեր», «հարցաքննութեաններ», «արտակարգ հարցաքննութեաններ»: Դրա համար կան առանձին, հատկապես սարքավորված շենքեր: Վոչ մի կողմնակի մարդ չի կարող տեսնել թե այնտեղ ինչ է կատարվում: Հետքերը վոչնչացվում են: Կալանավորներին ստիպում են պատերը մաքրել մաշկի փնացորդներից ու արյունից, թափված ատամները, ակնոցների ջարդված ապակիները հավաքել և ալին:

Ձոննենբուրգի հիվանդանոցում այնպիսի մարդիկ եյին պառկած, վորոնց մեջքն ու նստեկատեղն ամբողջովին թարախակալած վերքերով:

ներանց հարցնում եր, թե հիվանդություն ունեն, պատասխանում եյին՝ «ախտաբան», — վախենում եյին նոր չարչարանքների յենթարկվելուց: Սակայն հիվանդանոցի պարետը ցինիկաբար բացատրում եր. — «դրանց հետույքի վրա խորհրդային Գերմանիայի քարտեզն է նկարված»: Բժիշկ Շուկետով ժպտալով առաջ եր շարժվում:

Իմպերիալիստական պատերազմին մասնակցած ԿՍՐԼ ՇՈՒԼՅԸ (Ֆիլենցիգցի), վոր հարյուր տոկոսով պատերազմի հաջմանդամ եր, մի քանի ամիս մնաց ճամբարում: Մի առավոտ՝ 1933 թվականի հոկտեմբերին այնքան ծեծվեց, վոր դառնացանքի մեջ ընկավ: Նրան թվում եր, թե գրոհ է տալիս խրամատները վրա: Այնպես եր ճշում ու զայլարվում, վոր ստիպված յեղան նրան փոկերով կապել: Այսպես շարունակվեց յերկու որ, վորից հետո ուղարկվեց վոստիկանական հիվանդանոց: Այդ անդամալուծի «հանցանքն» այն եր, վոր նա կոնսուլտանտ եր յեղել պատերազմի հաջմանդամների պրոլետարական կազմակերպության մեջ:

Այժմ ինչ դրություն է տիրում ճամբարում:

Նրանք, ովքեր հեռացել են ճամբարներից, այդ մասին տեղեկություն չունեն: Նրանք կարող են դատել միայն այն ամենի հիման վրա, ինչ վոր իրենք են տեսել:

Ճամբարներում մնացածներն ու կտրված են արտաքին աշխարհից և զուրկ են իրենց մասին վորևէ բան հաղորդելու հնարավորությունից: Այն, ինչ ցույց է տրվում ճամբարներն այցելող ժուրնալիստներին, ամենաչնչին չափով անգամ չի համապատասխանում իսկական դրությունը:

«ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԴԱՍ»

«Անհատական դասը» բարձրագույն աստիճանի յն հասնում հարցաքննությունների ժամանակ: Դրա համար նույնպես հատուկ «կամերաներ» կան: Հարցաքննությունը կատարում է գաղտնի վոստիկանության ներկայացուցիչը: Համակենտրոնացման ճամբարի պարետության ներկայացուցիչն ոժանդակում է նրան: Մեղադրյալներին պարտադրում են լուծություն պահպանել այն ամենի մասին, ինչ կատարվում է: Նրանց վախեցնում են սպառնալիքներով ու չարչարաններով, այնպես, վոր շատերը նույնիսկ յերկար ժամանակից հետո ել չեն կարողանում վորևէ բան պատմել: Միայն յերկու դեպքում ինձ հաջողվեց այնքան

վստահություն ներշնչել կալանավորներին, վոր նրանք ինձ նկարագրեցին հարցաքննությունը:

Բրանդենբուրգի դավառի մի փոքր քաղաքի 48 տարեկան մի բանվոր, հարցաքննության յենթարկվեց իրեն սիրող բանվոր անդամ Ֆրեյտիստների նվազախմբի:

Գիստապոն պնդում եր, թե նվազախումբը պատկանում է կարմիր ճակատայինների անլիզալ միություն և փորձում եր իմանալ, թե «վորտեղ են թագնված յերաժշտական գործիքները»: Հենց վոր բանվորը մտավ սենյակ, գրոհային ջոկատի պետ Ռեյնեն, առանց վորևէ խոսք ասելու, բռնեց զինքով միջանի անգամ խփեց նրա դեմքին՝ «սարսափահար անհուշ նպատակով»: Հետո բանվորին հրամայեցին պատասխանել հարցերին, բայց նա վոչինչ չգիտեր: Ապա հրամայեցին կռնալ ու մեջքը բաց անել: Սկսեցին նրան ծեծել 20 հարված տալուց հետո գաղտնի վոստիկանության չինովնիկը շարունակեց հարցաքննությունը: Բայց նրան չհաջողվեց վորևէ բան իմանալ, վորովհետև հարցաքննվողը բացարձակապես վոչինչ չեւ կարող ասել: Գիստապոն չկարողացավ կոնկրետ մեղադրանքներ առաջադրել: Հարցաքննությունից հետո մարդն ազատ արձակվեց:

Յերկրորդ դեպք: Մի բանվորի մեղադրում եյին նրա համար, վոր նա «կարմիր ֆրոնտի հրահանգիչն է»: Գիստապոնի ասելով, նա պետք է գիտենար, թե արդյոք վորտեղ կան դեմքի պահեստներ: Բայց բանվորը վոչինչ չգիտեր, բայց նրան չհավատացին: Ծեծեցին, բայց ելի չհաջողվեց վորևէ վկայություն կորդել:

Հետևյալ առավոտ ժամը 6-ին նրան ել տարան հարցաքննության: Նրան տարան բանտի պատի ու քարե պարսպի միջև գտնվող մի խուլ տեղ: Խույսը այստեղ գինված կանգնած եր: Բանվորի օչքերը կապեցին և առաջարկեցին հայտնել իր վերջին ցանկությունը: «Վոչ մի ցանկություն չունեմ հայտնելու» — ասաց նա ... Կալանավորը լուծ էր լցվող հրացանի ձայնը: Հետո հրաման տրվեց, — «Հրացանը պատրաստ, կրակ»: Սակայն կրակոց չեղավ: Նրան մտածելու ժամանակ տվին, հիշեցրին կոշ ու յերեխաների մասին: Բանվորը վոչինչ չկարողացավ ասել, վորովհետև վոչինչ չգիտեր: Նա դեռ աչքերը կապած կանգնած եր: Այնուհետև առանց աչքերի կապը արձակելու, նրան տարան կամբու: Մինչև կամբու հասնելը նրան խփում եյին բռնեցքներով ու հրացանի կոթերով:

Գերմանիայի կոմկուսակցության մի ակտիվիստից (Ոգեր

գետի վրա գտնվող Ֆրանկֆուրտ քաղաքից) Գեստապոն նույնպես պահանջում էր ցույց տալ զինքի պահեստի տեղը: Յերբ կալանավորվածը հայտարարեց թե այդ մասին վոչինչ չգիտե, Գեստապոյի զանձներն սպառնացին «մադի պես ծակակի նրան»: «Գիտե՞ս Զոնենբերգի կայարանի մոտ գտնվող անտառը: Այնտեղ հետախույզներ քեզ կսպանենք փախչելու փորձ կատարելիս» — ասացին նրան:

Մի քանի շաբաթից հետո այս կալանավորը համակենտրոնացման ճամբարից ուղարկվեց ինչ վոր տեղ, հայտնի չի ուր:

Մինչև որս ել Գեստապոն ռզտվում է այսպիսի մեթոդներից: Բեռլինում, Պրինց Ալբրեխտշտրասեյի վրա գտնվող Գեստապոյի շենքերը դեռ շատ գաղտնիքներ են պահում:

Գեստապոյի զոհերը փակված են վոչ միայն տաժանակիր բանտերում, այլև հոգեկան հիվանդանոցներում:

«ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ»

Վերջին ժամանակներս Գերմանիայի պետական գաղտնի վոստիկանությունը «հակապետական հանցագործներ» գտնելու համար, իր զոհերի միջից ողտագործում է յերկտանի հետախույզ շներ: Այն արարածը, վոր իր սեփական փրկություն համար իր ցուցմունքի մեջ հայտարարում է, թե «պետություն թշնամիներին» անձամբ ճանաչում է, նրան բաց են թողնում փողոց: Գեստապոյի մի քանի աստիճանավոր կրնկալոխ հետևում են նրան: Բավական է, վոր բանից անտեղյակ մի վորս ծանոթ բարևի Գեստապոյի այդ հետախույզ շներ, և մի քանի ժամից հետո նա ձերբակալվում է իր բնակարանում կամ փողոցում, իրրև մի մաբզ վորը հակառակարարական մտայնություն ունի:

Գաղտնի վոստիկանությունը պնդում է, թե նա պայքար է մղում «պետության թշնամիներին» դեմ: Սակայն ովքեր են պետության թշնամիները:

Առաջին հերթին պետության թշնամիներ են համարվում կոմունիստները և նրանց համակրող բանվորները, ապա բոլոր նրանք, ովքեր իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ իրենց ցույց են տվել իրրև տյգ պատերազմի հակառակորդներ, իսկ 1918 թվականի նոյեմբերից հետո, բուրժուական «գեմեկրատիայի» ժամանակամիջոցում դուրս են յեկել աշխատավորների իրավունքների սահմանափակման դեմ: Յեթե վորեն մեկը 1918 թվականի նոյեմբերին յեղել է զինվորական պատգամավորների

խորհրդի անդամ, ապա դա քալականաչափ առիթ է համարվում, վոր գաղտնի վոստիկանությունը հալածի նրան: Ամեն մեկը, վոր դուրս է յեկել Նոսկելի ջոկատների տեղորոշական գործունեություն դեմ, Գեստապոյի կարծիքով նույնպես ներկայանում է իրրև քաղաքական հանցագործ:

Յեղել է նույնիսկ այնպիսի մի դեպք, յերբ բանվորը համակենտրոնացման ճամբար է ընկել 1906 թվականի գործադուլին մասնակցելու համար:

Պետության թշնամիներ են համարվում նույնիսկ նացիոնալ-սոցիալիզմի կողմնակիցները, վորոնք պահանջում են իրագործել այն դեմագոգիկ խոստումները, վոր տալիս էր նացիոնալ-սոցիալիստական կուսակցությունը մինչև իշխանություն անցնելը:

Այն բոլոր մարդիկ, վորոնք «գեմեկրատիայի» ժամանակաշրջանում նստել են տաժանակիր բանտում, «պետական դավաճանություն» համար, և հիմա բանտարկության ժամկետը լրանալու հետևանքով ազատ են թողնվում, բանտի դռնից դուրս գալուց հետո իսկույն ընկնում են Գեստապոյի ճանկը և ուղարկվում համակենտրոնացման ճամբարներ: Գեստապոյի հասկացությունը՝ դ անք բոլորը «հակապետական գործողություններ» կատարած մարդիկ են, իսկ այդ գործողությունները նույնիսկ 20 տարուց հետո հիմք են տալիս պատժելու և անգամ մահվան դատապարտելու մարդկանց: Ամենաչարամիտ թշնամիներ համարվում են կոմունիստական կուսակցության և այլ հեղափոխական կազմակերպությունների անդամները: Բանվորական մասսաների պարլամենտական ներկայացուցիչները, վորոնք հայտնի յեն իրենց յեկուցվորներով, «պետության թշնամիներ» են համարվում նույնիսկ այն դեպքում, յերբ մի ամբողջ շորք տարիներ, մինչև Հիտլերի իշխանության գլուխ անցնելը, պատգամավորական մանդատ չեն ունեցել: Այսպես, որինակ, համակենտրոնացման ճամբարում նստած Նալկին պատգամավոր Գալլտեր Շտեկերը, վորը դեռ 1931 թվականից մանդատ չուներ և ապրում էր արտասահմանում, — Հոլանդիայում: «Պետության թշնամի» յե համարվում նաև այն մարդը, ով յեղել է Խորհրդային Միությունում և համակրանքով է խոսում նրա մասին: Գեստապոյի զոհերի մեջ կան շատ հրեաներ և առհասարակ այնպիսի մարդիկ, վորոնց ամբողջ մեղքը հետևյալն է. — նրանց յերակներում վոչ թե արիական ցեղի «ազնիվ» արյուն է

հոսում, այլ «ստորին» ցեղերի արյունը, նրանք ունեն վոչ թե քաղց դռնի մազեր և կապույտ աչքեր, այլ թուխ մազեր և սև աչքեր:

Ֆաշիստների կարծիքով՝ այդ մարդիկ «գերմանական ազգի թշնամիներ են», մանավանդ յեթե պատկանում են բնակչության աշխատավոր խավերին: Թշնամիներ են համարվում նաև այն ոտարերկրացիք, վորոնք չեն պատկանում Ֆաշիստների բարյացակամությունից ոգավող կադմակերպություններին կամ հոսանքներին:

Տողերիս գրողն ոտարերկրացիների հետ Ջոննենրուրգի ճամբարում պատահած յերկու դեպք դիտի: Մի շվեյցարահպատակ ճամբարում յերեք ամիս մնացել և յենթարկվել է բոլոր տեսակի տանջանքներին: Շվեյցարական կառավարության միջամտությունից հետո նրան ազատ թողին, բայց համակենտրոնացման ճամբարից անմիջապես ուղարկեցին արտասահման: Մի ուրիշի, լեհական հպատակի մասին մի քանի անգամ հարցումներ են յեղել, սակայն նա ստիպված եր մնալ ճամբարում, վորովհետև վերքերը դեռ չեյին առողջացել, — ճամբարի զարհուրեցիկ դեպքերն ազդել եյին նրա վրա և նա կտրել եր իր յերակը: Այս յերկու անձնավորություններն ել բանվորներ եյին:

Սակայն կան այնպիսի ոտարերկրացիներ, վորոնց գաղտնի վոստիկանությունը պետության թշնամիներ չի համարում, որինակ՝ ցարական և սպիտակ բանակների սպաները: Նրանք ոգտվում են մեծ հյուրասիրությամբ, և Գեստապոն նրանց վոչ միայն չի անհանգստացնում, այլ և իր աշխատանքներին մասնակից է դարձնում:

Այսպիսով համակենտրոնացման ճամբարում գտնվող բոլոր կալանավորները պատկանում են բանվորների, ծառայողների, մանր տնայնագործների և ազատ զրադմուքի տեր մարդկանց քայն մասսաներին: Նրանց մեջ կան առանձնապես հաշվի առնելիքներ, վորոնց Գեստապոյի գահիճները վորսում են մի առանձին դաժանությամբ:

Ահա մի քանի որինակ՝ թե ինչպես են վարվում այդ կատեգորիայի «հանցագործներ» հետ: Բանվոր Ֆրանկ Շենկը (Բեռլինի մրաբխից) Ջոննենրուրգի և Բրանդենբուրգի համակենտրոնացման ճամբարներում կրած չարչարանքների հետևանքով խեղադարվեց և ուղարկվեց հոգեկան հիվանդանոց: Նրան մեղադրում եյին Հիտլերյան գուգազի (զբուժրենիկ) վրա հար-

ձակվելու համար: Դատախազի քննությունը չհայտարարեց այդ մեղադրանքը հաստատող վորևե տվյալ (այս յեղրակացությունն է տվել պետական դատախազության խորհրդական գոկտոր Սի-Տել ՊԱՆԸ՝ 1933 թ. հունիսին, յերբ Շենկին տարել են նրա մոտ իբրև մեղադրյալ): Սակայն պետական դատախազության վորոշումը վճռական նշանակութուն չունի Գեստապոյի գահիճների համար: Շենկին այնքան ծեծեցին, վոր գիտակցությունը կորցրեց:

Բանվոր Ավգուստ Ռիտտերին (Ռտեր գետի վրա գտնվող Ֆրանկֆուրտ քաղաքից) իր կամերայում «կախված» գտան: (1933 թվականի ոգոստոս): Սպանության պատճառն այն ե, վոր մի անգամ զարեջրատանը նա «ազատություն» եր գոչել:

Առանձնապես հաշվի առնվածների թվին է պատկանում նաև Բեռլինի փաստաբան Լիտտենը: Սա հայտնի յե այն դատավարություններից, վորոնց ժամանակ պաշտպանում եր բանվորներին, վերջիններս մինչև Հիտլերի իշխանության գլուխ անցնելն ընդհարումներ եյին ունեցել Ֆաշիստների հետ: Գաղտնի վոստիկանության հրեշները նրան հասցրին այնպիսի գրության, վոր նա յերեք շաբաթվա ընթացքում յերկու անգամ փորձեց ինքնասպանություն գործել: Յերկու անգամն ել նրան «փրկեցին, վորովհետև Գեստապոն հույս ուներ նյութեր գտնել և նրա դեմ դատավարություն սարքել:

Այս որինակները ցույց են տալիս, վոր չափազանց հեշտ է ընկնել Գեստապոյի կողմից հատկապես հաշվի առնվածների շարքը: Դրա համար կարիք չկա վորևե արտակարգ բան կատարել:

Առանձնապես վորերբզական է Ֆյուրստենլադլի բանվոր Բերենսի հետ պատահած դեպքը: Այդ ամենադաժան փաստերից մեկն է Ջոննենրուրգի ճամբարի կյանքում: «Պոզպատե սաղաթար» կադմակերպության անդամների հետ ընդհարվելու հետեվանքով Բերենսը դատապարտվեց յերկարատև բանտարկության: Վորի ժամկետը լրացավ: Դրանից հետո նա ընկավ համակենտրոնացման ճամբար: Միքանի խոսքով անկարելի յե նկարագրել այն ամենը, ինչ նա այնտեղ ապրեց: 1933 թվականի սեպտեմբերին Բերենսն ազատվեց, բայց մի ամիս ել չեր անցել, յերբ նրան իր տան մոտ սպանված գտան: Գաղտնի վոստիկանությունն սպանեց Բերենսին, վորովհետև վերջինս ճանաչում եր Գյունտեր Ֆոն-Մասսովի սպանողին «Պոզպատե սաղաթարին» պատկանող Ֆաշիստին:

Յեթն վոչ ամբողջովին Գեոտապոյի կողմից կազմակերպված, հասնելու դեպս նրա հովանավորութեամբ կատարված սպանութիւնների միջոցով ասպարեզից վերացված են հարյուրավոր մարդիկ, վորոնք ցանկալի չեն «Յ-րդ կայսրութեան» համար:

ԳԱԶԱՆԱՅԻՆ ԳԱՏԱՍՏԱՆ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ԴԵՄ

1934 թվականի փետրվարին գերմանական պրոլետարիատին լուր հասավ, թե իր լավագույն ներկայացուցիչներից 4 հոգի Պոդստամի մոտ գտնվող անտառում «գնդակահարվել են փախչելու փորձ կատարելիս»:

Այդ գոհերն են գերմանական կոմիտեակցութեան Կենտկոմի քարտուղար ՅՈՆՆԻ ՇԵՐԸ, Կոմիտեակցութեան և ՄՈՊՐ-ի ակտիվ աշխատող ՅԵՎԳԵՆ ՇԵՆԶԱՍԻՆ և ԵՐԻԽ ՇՏԵՅՆՖՈՒՐՏԵՆ ու կոմյերիտական ՌՈՒԴԻ ՇՎԱՐՑԸ, Վոչ վոր չի հավատա Գեոտապոյին, վոր այդ չորս հոգին եւ իսկապես փախուստ ելին ձեռնարկելու նրանց ճանաչող ամեն մէկը հասկանում եր, վոր այստեղ պարզապես սպանութիւն եւ ակտիւ ունեցիւր Այդ չորս հոգին մի քանի ամիս նստած ելին յանապաճ քանտում: Ամենից շատ նստել էր ԵՐԻԽ ՇՏԵՅՆՖՈՒՐՏԸ Գերմանիայի Կարմիր ոգութեան (ՄՈՊՐ) Կենտրոնական կոմիտեի անգամը:

Երիխ Շտեյնֆուրտը յերկար ամիսներ նստած եր տողերի գրողի կողքին հարեան կամերում: Հատկենտրոնացման ճամբարում նա մտածում եր վոչ թե իրեն, այլ այն մտաին, թե ինչպես կարելի յե ոգնել և ոժանդակել բանտարկված ընկերներին, թեթեւացնել նրանց վիճակը: Յեթն նա ուղեւոր, կարող եր փախչել. — մի քանի անգամ նա ունեցավ այդ հնարավորութեանը: Բայց յերբ նրա հետ խոսում ելին, թե հարկավոր ե հարմար առիթն ոգտագործել, նա պատասխանում եր. թե այդ մասին խոսք չի կարող լինել, վորովհետեւ ինքը հարկավոր ե կալանավոր ընկերներին:

Զոննենրուրդի ճամբարում վորոշ ժամանակ, յերբ այդ նարավոր եր. Երիխ Շտեյնֆուրտն արեւելյան կորպուսի համար հետաքրքիր գնումների լիզորն եր: Պահակի ուղեկցութեամբ նա գնում եր քաղաք, գնումներ կատարելու: Փախչելու մասին նա

չեր մտածում: Սակայն նա գիտեր ոգտվել հանգամանքներից և զրաի աշխարհին նյութեր հաղորդել Զոննենրուրդի ճամբարում յեղած տանջանքների մասին: Մի շարք մերկացումների համար հասարակայնութեանը պարտական ե Երիխ Շտեյնֆուրտին: Ճամբարում տեղի ունեցած շատ փոփոխութեաններ նրա մերկացումների արդունքն ելին:

Դեռ 1933 թվականի ոգոստոսի 6-ին պետական դատախազութեան խորհրդական ՍԻՏԵԼՍԲԱՆԸ հայտարարեց, թե նրան բանտում պահելու միակ հիմքն այն ե, վոր նա չեղել ե պրոլետական լանդտագի սնդամ և նրա իրավական սեկցիայի նախագահ, Այնուամենայնիւ Գեոտապոյն առանձին հաշվառման յեթեթարկեց Երիխ Շտեյնֆուրտին, ահա թե ինչու, նախ Շտեյնֆուրտը մի անգամ արգեն նստել եր տաժանակիրների բանտում: «պետական դավաճանութեան» մեղադրանքով (մեղադրանքը հարուցել ելին «դեմոկրատ» դատավորները, այն պատճառով, վոր նա 1923 թվականի դեպքերի ժամանակ իրը թե խախտել եր «պաթթութիւնի նյութերի վերաբերելու որենքը»), չերկրորդն՝ իրեն կարմիր ոգութեան դեկավար աշխատող իր գործունեյութեամբ նա առեւի յեր Փաշխտներին:

1934 թվականի հուլիսին դարձյալ մի դադրելի սպանութեան կատարվեց: Գեոտապոյն հաղորդեց, թե վրող Երիխ Մյուզամը իր կամերում «կախվել» ե: Պորդ եր, վոր այդ վոչ թե ինքնասպանութեան ե, այլ դադրելի սպանութեան: ՄՅՈՒԶԱՄԸ Զոննենրուրդի ճամբարում փակված ընկերներին ասում եր, — «նրանք կարող են սպանել ինձ, սակայն յես իմ կամքով չեմ հեռանա իմ ճանապարհից»: Սպանութեանը ծրագրվում եր դեռ ապրիլ ամսից:

Բուրժուազիան ասում եր Մյուզամին՝ 1919 թվականի բանվորական խորհրդային հանրապետութեանում նրա ունեցած գործունեյութեան համար: Զոննենրուրդի Փաշխտագազաններն ամեն կերպ ծաղր ու ծանակի ելին յեթեթարկում այդ հասակավոր հիվանդ մարդուն, վորը նրանց ջղայնացնում եր իր անկաշառ ընտելութեամբ, ազնվութեամբ, գաղափարականութեամբ և աշխատավորներին հավատարիմ լինելով:

Դահլճները փորձում ելին գազանային տանջանքներով ու խոշտանկումներով ինքնասպանութեան հասցնել նրան. մի անգամ գոհին ստիպեցին, վոր բախում ինքն իրեն համար գերեզ-

ման փոքրի Գիստապոյի ճիւղները վերջի-վերջո պարանով խեղդեցին նրան, հետո հայտարարեցին, թե նա ինքն է կախվել*):

Դժվար չեւ նախատեսնել նաև այն, Վոր ռեյսավերի նախկին լեյտենանտ, քաջարի ՌիխԱՐԴ ՇԵՐԻՆԳԵՐԸ կղատապարտվի մահվան, վորովհետև նա պատուեց ժողովրդի ֆաշիստ-թշնամիներին դիմակը և անվհերքությամբ անցավ պրոլետարիատի միասնական կարմիր ֆրոնտի կողմը: Նրա այս քայլը բարոյալքեց ֆաշիստական կազմակերպությունների շարքերը: Բազմաթիվ աշխատավորներ, տեսնելով Ռիխարդ Շերինգերի որինակը՝ ֆաշիստական կազմակերպություններից անցան զեպի դասակարգային կարմիր ֆրոնտ: Բուրժուազիան ատում էր Շերինգերին և դեռ «գեմեյնրատիայի» ժամանակաշրջանում նրան յերկարատև բանտարկության յենթարկեց: Ռեյսավերի այդ նախկին լեյտենանտը, իրը «պետության թշնամի», սպանվեց գաղտնի վոստիկանության դահճի ձեռքով:

Գերմանական պրոլետարիատի լավագույն ներկայացուցիչներից շատերն այդ ձեռով են սպանվել Սալայն Գիստապոյի՝ նշած զոհերի ցուցակը դրանով չի վերջանում: Գիստապոյն մահվան ճամբարներում դեռ տասնյակ հազարավոր զոհեր է պահում սպանության համար:

ՊՐՈՎԱԿԱՑԻԱՅԻ ՅԵՎ ԼՐՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍԻՍՏԵՄԸ

Ամեն ժամ մահվան կամ վայրագ դատասանի սպառնալիքը կախված է վոչ միայն այն մարդկանց գլխին, վոր բանտում և համակենտրոնացման ճամբարներում են գտնվում, այլև հազարավոր մարդկանց գլխին, վորոնք ապրում են Գերմանիայում և նույնիսկ նրա սահմաններից դուրս: Գործարաններում, բնակարաններում, փողոցներում, այգիներում, կաֆիններում, յերկաթուղում — ամենուրեք տարածված է պրովակացիայի ու լրտեսության ցանցը, ամենուրեք վիտում են գաղտնի վոստիկանության գործակալները:

«Անբարեհույսներին» հայտարարելու համար Գիստապոյն լաջն չափով ոգտագործում է պրովակացիայի մեթոդները: Նա յե, վոր բաց է անում գրավաճառանոցներ, ուր կարելի չե

*) Ներկայումս ԽՍՀՄ ՄՈԳՐ-ի Կենտկոմի հրատարակչութունը տպագրության համար պատրաստում է Երիկ Մյուզամի վերաբերյալ մի բրոշյուր, վոր սպանությունից հետո զրել է նրա կենը՝ Կրեչեսցիա Մյուզամը՝ Այդ բրոշյուրը հրատարակվել է արտասահմանում:

արգելված գրքեր գտնել, հետո ձերբակալում է գնորդներին: Նա յե, վոր հրատարակում է ֆաշիստական ռեժիմի վերաբերյալ «ազատ» կարծիքներ արտահայտող մի քանի լրագրեր, հետո միամիտ բանիդլակիցներին և բաժանորդներին ուղարկում համակենտրոնացման ճամբարները:

Յիր Գիստապոյն տանջանքների ու սպառնալիքների միջոցով չի կարողանում հարկավոր տեղեկություններ կորզել իր ձեռքում գտնվող հեղափոխականից, լուր է տարածում, թե նա մեռել է, — վորպեսզի տեսնի, թե ինչ են ասում այդ զոհին՝ ճանաչող մարդիկ: Այդպես յեղավ Համբուրգի բանվոր Ֆիտ Շուլցի հետ, վորն արդեն մահապատժի յե յենթարկված: Նրա մահվան մտացածին լուրն իր ժամանակին վրդովեց Համբուրգի բանվորներին: Յենթարկելով, թե մեռածին այլևս չի կարող ֆուս հասնել, շատ մարդիկ խոսում էյին, թե ինչպիսի ազնիվ պրոլետարական մարտիկ էր, հիշում էյին նրա հեղափոխական աշխատանքը: Գիստապոյն այս կերպ նյութեր հավաքեց, վորոնցից մեղադրական ակտ թխեց: Դատարանը մահվան դատապարտեց Ֆիտ Շուլցին: 1935 թվականի հունիսի 6-ին դատավճիռն ի կատար է անված:

Գերմանական սահմանակից յերկրներում Գիստապոյն ստեղծել է հատուկ ապարատ, վորը հեռում է այնտեղ գտնվող գերմանական քաղվտարանդիներին և հարկավոր դեպքում «նրանց վերացում ասպարեզից»:

Վերջին ժամանակներս Չեխո-Սլովակիայում, Շվեյցարիայում, Հոլանդիայում հաճախակի յեն դարձել գերմանական քաղվտարանդիների առևանգումները: Վոմանց բռնում գցում են ավտոմոբիլի մեջ, անցկացնում սահմանից և գազանային ձեծի յենթարկելով՝ հանձնում Գիստապոյին կամ սպանում: Մյուսաներին խաբեբայական ճանապարհներով տանում են վորեւ սահմանամերձ վայր, կամ Գերմանիայի տերիտորիան՝ այնտեղ նրանց դատաստանն անելու համար: Այս դեպքում մեծ մասամբ ոգտագործվում են «ազգականների նամակները», վորոնցով ավյալ հեղափոխականը տեսակցության է հրավիրվում:

Յերբմն պրովակատորն ընկեր և բարեկամ ձեացնելով՝ ավյալ զոհին, տանում է պայմանավորված տեղը, ուր արդեն սպասում է բանդիտների խումբը: Հոլանդիայում այսպես առևանգվեց վտարանդի Շումախերը, վորի վրա հարձակվեցին Ռոտտերդամի նավահանգստում, ուր նրան բերել էր «ընկերը»:

նրան զազանարար ձեռնեցին և գերմանական շողենալով Գերմանիա ուղարկեցին: 1935 թվականի մայիսին Ֆաշիստական դատարանը նրան զատապարտեց 12 տարվա տաժանակիր աշխատանքի:

Չեխո-Սլովակիայում առևանգվեց գերմանական ինժեներ Ֆորմիսը, նախկին նացիոնալ-սոցիալիստ, վորը հաղիմով պրոպագանդ էր մղում հիւլերլան ուժի մէջ: 1934 թվականի հունիսին ինչ վոր «անհայտ մա դիկ» հափշտակեցին նրան, սպանեցին ու փախան ակտոմորիով:

Շվեյցարիայի ռազմական դատարանում, շվեյցարական ավագ լիտենանտ Շերցի դատավորութան ժամանակ պարզվեց, վոր նա Գիտապոյից հանձնարարութուն էր ստացել գերմանական մի քանի քաղաքական վտարանդիների ինքնաթիռով ուղարկել Գերմանիա:

Ֆաշիստական լրտեսները լուսանկարիչներ ձեռնալով հետևում են վտարանդիներին և Գերմանիայի իրենց գործերով յիկած մարդկանց լուսանկարում ու ներկայացնում Գիտապոյ Այսպես, գերմանացի մի ինտելիգենտ համակենտրոնացման ճամբար ուղարկվեց միայն այն պատճառով, վոր նրա լուսանկարը զազանի վոստիկանութան ձեռքումն էր: Նա նկարվել էր Պրագայի մի փողոցում, այն մոմենտին, յերը խոսում էր Գերմանական վտարանդիներին ողնող կոմիտեի մի աշխատակցի հետ:

Գաղտնի վոստիկանութունն իր ձեռքից ազատված զոհերին վորսալու համար գործադրում է նաև այսպիսի մեթոդներ. բանտարկում է փախստականի կնոջն ու յիւրեկաներին, խոստանալով ազատել այն դեպքում, յեթե փախստականը վերադառնա: Գիտապոյն այսպիսի տանջանքի յենթարկեց ռայխստագի պատուգամավոր ընկ. Բեյլերին, վոր փախել էր Դախաույի ճամբարից: Գիտապոյն իր ճանկերում պինդ է պահում այն մարդկանց, վորոնք գտնվում են բանտերում կամ համակենտրոնացման ճամբարներում, մանավանդ յեթե նրանք հեղափոխական պրոլետարիատի նկայացուցիչներն են: Գիտապոյն ամեն կերպ աշխատում է ֆիզիկապես ու բարոյապես վոչնչացնել նրան, յիժե վոչ ուղղակի սպանութան, ապա տանջանքների, խոշտանգումների, չարչարանքների ու հալածանքների միջոցով:

ԳԵՍՏԱՊՈՅԻ ԶՈՀԵՐԻՆ ԱԶԱՏԵՆՔ ԴԱՀԻՃՆԵՐԻ ԶԵՌՔԻՑ

Գիտապոյի կալանավորները, վոր տառապում են մահվան ճամբարներում և տաժանակրական բանտերում, պետք է փրկվեն:

Նրանց պետք է ազատել դահլճների ու մարդասպանների ձեռքից, մինչև վոր գերմանական պրոլետարիատն ընդմիջտ տապալի իրեն խեղդողների լուծը:

Գերմանիայում տիրող Ֆաշիստական տիւորի զոհերին փրկելը վողջ միջազգային պրոլետարիատի գործն է, քաղաքի ու գյուղի բոլոր աշխատավորների գործը:

Միջազգային կարմիր Ոգնութունը դորակոչում է ամբողջ աշխարհի միլիոնավոր բանվորներին, գյուղացիներին ու ինտելիգենտներին, գերմանական Ֆաշիզմի զոհերին ոգնելու և նրանց փրկութան համար պայքարելու: Նա իր դրոշների վրա բարձր է պահում գերմանական պրոլետարիատի առաջնորդ ԵՐՆՍՏ ԹԵԼՄԱՆԻ անունը:

Յերը գերմանական բուրժուազիան իշխանութունը հանձնեց Ֆաշիստներին, ԵՐՆՍՏ ԹԵԼՄԱՆԸ շարունակում էր պայքարը գլխավորելով հակաֆաշիստական շարժումը: Այս մարտական պոստում նա բնկավ Գիտապոյի լրտեսների ձեռքը: Ավելի քան յերկու տարի յի, ինչ ԵՐՆՍՏ ԹԵԼՄԱՆԸ պաղտնի վոստիկանութան գերի յի, մի գնդանից տեղափոխվում է մյուսը, ձեռքի ու խոշտանգումների յենթարկվում:

Գերմանական բուրժուազիան պահանջում է նրա գլուխը, նրա կյանքը: Ինդուստրիայի արքաներ, խոշոր կալվածատերեր, բանկային իշխաններ, Ֆաշիստական ռազմական կազմակերպութունները — սրանք բոլորն ատում են ԵՐՆՍՏ ԹԵԼՄԱՆԻ: Նրան, գիտեն, վոր ԹԵԼՄԱՆԸ մահացու թշնամի յի վոչ միայն Ֆաշիզմին, այլև մարդու ձեռքով մարդու ամեն տեսակ շահագործման, մահացու թշնամի յի կապիտալիստական սիւտեմին, մահացու թշնամի յի իմպերիալիստական պատերազմին:

Բուրժուազիան հարմար առիթ է փնտրում, վորպեսզի վոչնչացնի ԹԵԼՄԱՆԻ: Ամբողջ աշխարհի աշխատավորները զգաստութունը և բողոքի ուժիկ յիւր յիները մինչև հիմա թույլ չտվին, վոր այդ սպանութունը կատարվի: Թեկմանի դեմ ուղղված իր ներդամիտ դիտավորութունները քողակալում համար գերմանական բուրժուազիան նյութի է փնտրում, վորպեսզի նրան դատի «ժողովրդական դատարանում»:

Այս դատավարութիւնը պետք է լինի զոնփակ, վորպէս
«հասարակական ապահովութեան սպառնալիքի դէմ ուղղված դա-
տավարութիւն»:

Ամբողջ աշխարհի աշխատավորները ԵՐՆՍ ԹԵԼՄԱՆԻՆ
պետք է ապատեն ֆաշիզմի ճանկերից: Իրենց ուժերը համախմ-
բելով ՄՈՊՐ-ի շարքերում՝ նրանք կհաջողեցնեն այդ:

ԵՐՆՍ ԹԵԼՄԱՆԻՆ փրկել ֆաշիստներէ ձեռքից, այդ նշա-
նակում է դահիճների ճանկերից, «Յերրորդ կայսրութեան» բան-
տերից ու մահվան ճամբարներից փրկել ուրիշ հազարավոր պրո-
լետարական մարտիկների ու ֆաշիզմի զոհերի:

1932 թվականին ԹԵԼՄԱՆԻՆ այսպիսի մի դիմում եր ուղ-
ղում ամբողջ աշխարհի աշխատավորներին.

«Հեղափոխական բանվորը ֆաշիստական «արդարադա-
տութեան» համար վորս է, վորին փնտրում է այդ «արդա-
րադատութիւնը»: Վանդակների ու բանտի պատերի հետեւը
նստած հազարավորները պայքարում եյին միլիոնների հե-
ղափոխական ազատագրութեան մեծ գործի համար, բուր-
ժուազիայի դասակարգային տիրապետութիւնը խորտակե-
լու համար, պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթանակի
համար: Ընտանիքները կորցրին իրենց նեցուկներին, յե-
րեխաներից խլեցին հայրերին ու մայրերին, այն պատճա-
ռով, վոր վերջիններս անցել եյին կոմունիզմի անպարտե-
լի, հզոր զաղափարի կողմը: Գերմանական միլիտանտոր
աշխատավորները, անկախ նրանից, թե ինչ կուսակցու-
թեան է արմատութեան եյին պատկանում. կալանավորների
անձնագրութեանը պետք է պատասխանեն իրենց պրոլե-
տարական համերաշխութեամբ: Հիշեցեք ձեր դասակարգա-
յին յեղրայրներին ու քույրերին, լարեցեք ձեր բոլոր ու-
ժերը և ուժեղ աջակցութիւն ցույց տվեք կարմիր ոգնու-
թեան, — «պրոլետարական համերաշխութեան այդ կազմա-
կերպութեան»:

Այժմ ԹԵԼՄԱՆԻՆ ինքն է գտնվում ֆաշիստ-մարդասպան-
ների ձեռքում արյունոտ Գիտապոյի զնգանում:

Կատարեցե՛ք նրա կոչը, մտե՛ք հեղափոխութեան Մարտիկ-
ների Ոգնող Միջազգային կազմակերպութեան շարքերը, նրա
հետ միասին, նրա շարքերում պայքարեցե՛ք ԹԵԼՄԱՆԻ ազատու-
թեան համար, բոլոր քաղաքացիները ազատութեան համար:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0196417

ԳԻՆԸ 40 ԿՈՊ.

ԿՊ

88

2/2